

skali roke, smo se razšli s prijetno zavestjo, da se v evetočem poletju zopet sestanemo in sicer vse učiteljstvo celjskega glavarstva v prijaznem okrilju staroslavnega Celja ob bistri Savinji.

Savinjski.

Goriško.

Narodna-napredna stranka na Goriškem. Ustanovni shod naše mlade in čile „narodne-napredne stranke“ dne 8. sušca t. l. je soglasno sprejel med drugimi pod točko 4. tudi to resolucijo:

„Svobodna šola in svobodno učiteljstvo, kateremu je zagotoviti po državi in deželi stanu primerno gmotno podlago, da more skrbeti za potrebni ugled in vsestransko daljno izobraževanje.“

V malo besedah so obsežene vse težnje resnično naprednega učiteljstva. Naj gledam in premišlujem to resolucijo od katerekoli strani, pridem vselej do sklepa, da bi bilo jedrnatosti le na škodo, ako bi dodal le še kako besedo, a da se tudi ne sme prav nič izpustiti. Na shodu sprejete resolucije se nikjer ne spuščajo v podrobnosti, pač pa proglašajo le kardinalna načela, tvorijo program stranke. In da je v programu naše narodne-napredne stranke tudi prej označena točka 4. o svobodni šoli in svobodnem učiteljstvu, se moramo le veseliti, dasi je samo po sebi umevno, da v resnici napredna stranka mora eo ipso stati v šolskem in učiteljskem vprašanju na takem stališču. Veselimo se, pravim, da je mlada stranka tako odločno naglasila svobodno šolo in svobodno učiteljstvo, ker je pokazala že s tem činom, da se dobro zaveda, kaj hoče, in da ima tudi dovolj potrebne eneržije, boriti se za uresničenje onega lepega ideala, ki že od nekdanj prešinja kri in meso slehernega pravega učitelja.

Pa tudi v gmotnem pogledu se je postavila stranka popolnoma na stališče, katero zavzema goriško učiteljstvo zadnje čase. Mi učitelji sami dobro vemo, da bomo od sedanjih okrajnih šolskih zalogov zaman pričakovali, da se nam dovolé plače zadnjih treh činovnih razredov, ker to je naš ideal, za katerim težimo. Toda mi znamo računati in vemo, kako veliko bi nastalo šolsko breme, ako bi ga morali nositi posamezni okraji; vemo tudi, da bi okraji tega bremena ne mogli nositi. Zato tudi zahtevamo in moledujemo, naj bi prevzela učiteljske plače država, ko ima itak že vse pravice nad nami.

Toda zopet vemo, da dežele same ne marajo izročiti šolstva sploh državi. Razlogi so različni. Zato tudi ni upanja, da bi kaj kmalu doživeli čase, ko bo država plačevala vse ljudske učitelje, ako bi to tudi hotela, kakor danes še noče!

Iz tega razloga pa je goriško učiteljstvo že lani prosilo vlado, naj bi obljubljeni državni prispevek razdelila posameznim okrajem v svrhu, da se izboljšajo učiteljske plače. — Boj gre dalje za to, da se plačevanje učiteljskega osebja sploh odvzame posameznim okrajem in izroči deželi, kakor je povsod drugod v Avstriji, kateri bo pomagala država, dokler ta morda vsega ne prevzame.

Tako nekako smo učitelji sami nastopili taktično pot v svojih zahtevah — in na isto stališče se je postavila tudi naša narodna-napredna stranka.

Ta resolucija nam daje zagotovilo, da si lepšega učiteljstvo ne more želeti. Da pa stranka noče ostati le

pri lepih besedah, marveč da je našemu stanu tudi res vseskozi naklonjena, dokazuje dejstvo, da je izvolila v izvrševalni odbor 21 mož tudi — dva aktivna učitelja poleg enega, ki je že v pokoju. Taka stranka zasluži simpatije vsega učiteljstva. Ker pa tudi stranka ne bo cvetela le z našimi simpatijami, treba vsekakor, da se je učiteljstvo oklene z vso dušo, z vsem ognjem. Kje pa dobimo resničnih prijateljev, ako ne v taki stranki?! Ali tam, odkoder nam dohajajo le grožnje o farovškem gospodstvu nad šolo in učiteljstvom?! Zato je tudi le naravno, ako je z malimi izjemami vse učiteljstvo v taboru narodne-napredne stranke. Izjeme imamo tudi tu, ali žalostne so tako, da je najbolje, ako o njih ne govorim. Morda oni gg. tovariši niso izgubili še zadnje iskre učiteljskega ponosa in se vrnejo v ono družbo, kamor edino sodijo.

Te dni sem nekje čital, da stranka ni odgovorna za počenjanje posamičnikov. To se nanaša na glasovanje nekaterih članov pomnoženega c. kr. okraj. šol. sveta goriškega, ki so sicer prištaši narodne napredne stranke, pa so baje glasovali za pritožbo na upravno sodišče proti ministrski rešitvi, naj se vstejejo za petletnino tudi provizoriška leta. Doslej so štela le za pokojnino, odslej pa naj bi se štela tudi za petletnino. — „Soča“ je v tem oziru na strani učiteljstva in je prav lepo pisala. — Ker bi pa znašalo doplačilo v goriškem okraju okolo 4000 gld., je sklenil okr. šol. svet z večino glasov pritožbo. Stranka kot taka se ni vmešala v to vprašanje, ker takrat ni bila še organizovana in — ne poučena. Na Tolminskem pa je okrajni šol. svet brez obotavljanja dovolil poplačilo petletnic; v pomnoženem šol. svetu so pa sami prištaši narodno-napredne stranke. — Isto bi se bilo zgodilo v Gorici, da je bila o pravem času govorjena prava beseda. Prepustilo se je preveč vse naravnemu razvoju.

Neopravičeno je bilo torej razlivanje jeze „iz učiteljskih krogov“ v klerikalni podružnici „Prim. Lista“ na narodno-napredno stranko, ki kot taka ni nič zakrivila, nič zamudila, kar bi bila dolžna storiti. — V goriškem okraju je vprašanje postalo zapleteno, ker pritožba je sklenjena in jo bo treba vložiti v določenem roku. Ako pa se to reši ugodno kako drugače, bo zasluga narodne-napredne stranke. Bodimo torej vselej pravični, ako hočemo utrditi svojo pozicijo v očeh naroda. Naslopimo se na prijatelje, ki so z nami: ne le po preračunjeni kalkulaciji, marveč — po srcu. In ti so le v taborju narodne-napredne stranke.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Iz „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Slavna okrajna učiteljska društva, združena v „Zavezi avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“, opozarjamo na § 7. lit. č) „Zavezinih“ pravil. Ker bomo objavljali vse vesti, ki se tičejo „Zaveze“ v „Učiteljskem Tovarišu“, prosimo, da ga naroče vsa društva.

Vodstvo „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“.

V Ljubljani, 25. sušca 1900.

Tajnik:
Drag. Česnik.

Predsednik:
L. Jelenc.

Kamniško učiteljsko društvo zboruje dne 26. mal. travna ob 1/211. uri dop. v Domžalah po sledečem redu: 1. Pozdrav predsednika. 2. Poročilo tajnika in blagajnika.

3. Sonet „Spominjaj se smrti“, obravnava gosp. Feliks Malenšek, učitelj v Gor. Tuhinju. 4. Volitev novega odbora. 5. Novosti.

K prav obilni vdeležbi vabi Odbor.

Občni zbor učiteljskega društva za radovljiški okraj bo v četrtek 19. mal. travna popoldne ob 2. uri v Lescah. Razen običajnega vzporeda je na dnevnem redu predavanje g. Lj. Stiasnega: „Iz moje popotne torbe.“

K obilni vdeležbi vabi odbor.

Štajersko.

O zborovanju Šmarsko-rogaškega učiteljskega društva. Visoki sneg in hudi mraz sta nas imela zaprte v naših brlogih od listopada do sušca in vprav tako dolgo je spalo tudi naše društvo zimsko spanje. Pa tudi nam Bočanom je jelo solnce milejše sijati, tudi nam jeli so zvoniti beli zvončki, klicaje nas na stanovsko delo; dne 5. sušca pričela se je zopet društvena sezona.

In v resnici, zbralo se nas je na Podplatu precejšnje število in z nami vred tudi četvorica gostov iz Šmarja in Rogatca, katere g. predsednik srčno pozdravi. Nadalje omenja le-ta preselitev gg. Blenka, Sotošeka in Prtla iz naših okrajev, želeč jim tudi drugje obilo sreče, izrazi radost nad preosnovno „Učiteljskega Tovariša“ in nad rojstvom „Zvončka“, zagotavljajoč jih naše gmotne in duševne podpore ter želi društvu v novem društvenem letu obilo uspeha.

Po predsednikovem nagovoru so se vršile volitve novega odbora, pri katerih so bili izvoljeni sledeči gg.: Vekoslav Strmšek predsednikom, Fran Lorber podpredsednikom, Matija Spende in Svoimir Jamšek tajnikoma, Fran Bezjak blagajnikom, Fran Debelak in Fran Ferlinc pa odbornikoma.

Na to je sledil govor: „Sta li organizacija mladih in „Lehrerbund“ istinito koristna slovenskemu učiteljstvu“, v katerem je poročevalec naglašal, da je večina zahtev mladih tudi nam koristna, a da slovenski učitelj ne more podpisati z mirno vestjo njih programa radi njih verske mržnje in narodnega indiferentizma, zakaj slovenski učitelj živi in umrje z narodom. O „Lehrerbundu“ omeni, da ni več to, kar je bil, ker ne družiti več celokupnega štajerskega učiteljstva. Posebno pa poudarja, da deželne učiteljske zveze nimajo več velikega pomena, ker trka sedaj učiteljsko vprašanje na vrata državnega zbora. Na mestu bi bilo sedaj skupno postopanje vseh štirih avstrijskih zavez. Da se pa to lahko izvrši, naj si izvolijo te zveze skupen odbor, kateri naj prerešuje vprašanja, zadevajoča se celokupnega avstrijskega učiteljstva, nadalje naj pa tudi sklicuje učiteljstvo v važnih trenutkih na sijajne manifestacije. Izvestno bi ne igrali Slovani vlogu pastorko pri takih shodih!

Po končanem govoru so sledili razni predlogi. V prvi vrsti mi je omeniti onega g. Strmška o organizacijskem zakladu.

Predlog se glasi: „Vsakdo, ki se zaveže s častno besedo in podpisom, plačati ima organizacijskemu skladu določeno vsoto, ako se ne vdeleži zborovanja brez tehtnega vzroka. Le-ta denar se porabi za potnino delegatom in od zborovališča zelo odaljenim društvenikom“. Predlog je bil sprejet. Zavezali so se vsi navzoči člani. Na to se prečita dopis Voitsberškega uč. društva, tičoč se zopetne združitve štajerskih učiteljev, poziv uredništva „Popotnika“ na naročbo knjige „Uvod v narodno gospodarstvo“ in pa članek o peticijskem načrtu iz lehrerbundovega glasila. Na predlog g. Debelaka bo zborovalo društvo 6. velikega travna v Šmarju a 10. rženega cveta na Slatini. Temu je sledil sklep, toda učiteljstvo se je še dolgo zabavalo, počoč slavospeve nepristranski razvrstitvi plačilnih razredov!

Ormož. Učiteljsko društvo za ormoški okraj je zborovalo 1. dne mal. travna meseca t. l. v ormoškem šolskem poslopju. Vdeležilo se je 18 rednih udov in gostje: gospod nadučitelj Josip Mihelič iz Št. Jurja na Ščavnici ter gospoda medicince Albin Jesih in Branko Žizek iz Gradca. Na novo sta pristopila društvu gospoda učitelja Jožef Albrecht od Sv.

Miklavža in J. Loparnik od Sv. Tomaža. Med drugimi manjvažnimi dopisi je omeniti okrožnico učiteljskega društva v Voitsbergu, katero spodbuja vsa štajerska učiteljska društva k jednotnemu postopanju, ter v tesnejšo zvezo k štajerskemu „Lehrerbundu“. Po nasvetih g. Ant. Kosija in Vauhnika se stvar preloži na prihodnje zborovanje, da se zadeva dobro prevdari, preden se naredi kakšen korak.

K zborovanju načelnikov štajerskih učiteljskih društev v Maribor 17. dne mal. travna meseca je za načelnikovega namestnika izvoljen tovariš Rosina. — Za Krenerjev spomenik se je dosedaj nabralo 424 K.

Gosp. okrožni zdravnik in ud našega društva, dr. Oroslov Kristan, je predaval prav temeljito o higijeni. Svoj govor je razdelil v 3 dele. 1. Zgodovina higijene sploh. 2. Šolska higijena. 3. Nalezljive bolezni. O zadnji točki je radi pomanjkanja časa obljubil v katerem poznejšem zborovanju govoriti, kar se je z veseljem vzelo na znanje.

Na predlog g. Ant. Kosija se je določil majniški izlet k Sv. Miklavžu, kjer bode naše prihodnje zborovanje. Določitev dneva se je prepustila društvenemu odboru, kateri bode dan svoječasno objavil.

Na veselo snidenje torej v majniku pri Sv. Miklavžu!

Goriško.

Razglas. Dne 17. m. travna t. l. bode v dvorani „Hôtel Central“ v Gorici shod učiteljstva poknežene grofovine Goriške in Gradišanske in prvi občni zbor deželnega učiteljskega društva za Goriško-Gradišansko. Zborovanje prične ob 10. uri predpoludne. Dnevni red: 1. Prečitajo se pravila. — 2. Vpisovanje v društvo v smislu §§ 3. in 7. društvenih pravil. — 3. Volitev odbora. — 4. Morebitni predlogi in resolucije.

Za volitev pod 3. dobé pravico glasovati učitelji in učiteljice, ki se osebno vdeležijo zborovanja ter se prej oglašijo za pristop k društvu.

K navedenemu shodu so vabljeni vsi učitelji in vse učiteljice ljudskih šol v pokneženi grofovini Goriško-Gradišanski.

Brž po shodu bode v istem prostoru prvi občni zbor novega društva po dnevnem redu: 1. Sprejem oglašanih v društvo. — 2. Preudarek dohodkov in stroškov za I. društveno leto. 3. Morebitni predlogi in resolucije.

Ajdovščina, 30. sušca 1900.

Predsednik ustanovnega odbora:

Fr. Bajt,

nadučitelj v Ajdovščini.

Pravila

„Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učitelj. društev“.

I. Namen.

§ 1. Namen „Zaveze“ je:

- združitve vseh jugoslovanskih učiteljskih društev po Dalmačiji, Koroškem, Kranjskem, Primorskem in Spodnjem Štajerskem;
- pospeševanje duševnih in gmotnih interesov učiteljstva;
- vzajemna vsestranska pedagoško-didaktiška izobrazba učiteljstva.

II. Sredstva.

§ 2. Sredstva, da se dožene namen, so:

- „Zavezino“ zborovanje, vršeče se po enkrat na leto v kakem primernem kraju prej imenovanih dežel, pri katerem se razpravlja o predmetih, navedenih v §. 1. b) in c);
- občevanje z vsemi avstrijskimi učiteljskimi društvi;
- vzdrževanje in podpiranje strokovnih listov;
- izdavanje in zalaganje šolskih knjig in drugih šolskih potrebščin.

III. Sedež.

§ 3. Sedež društva je v Ljubljani.